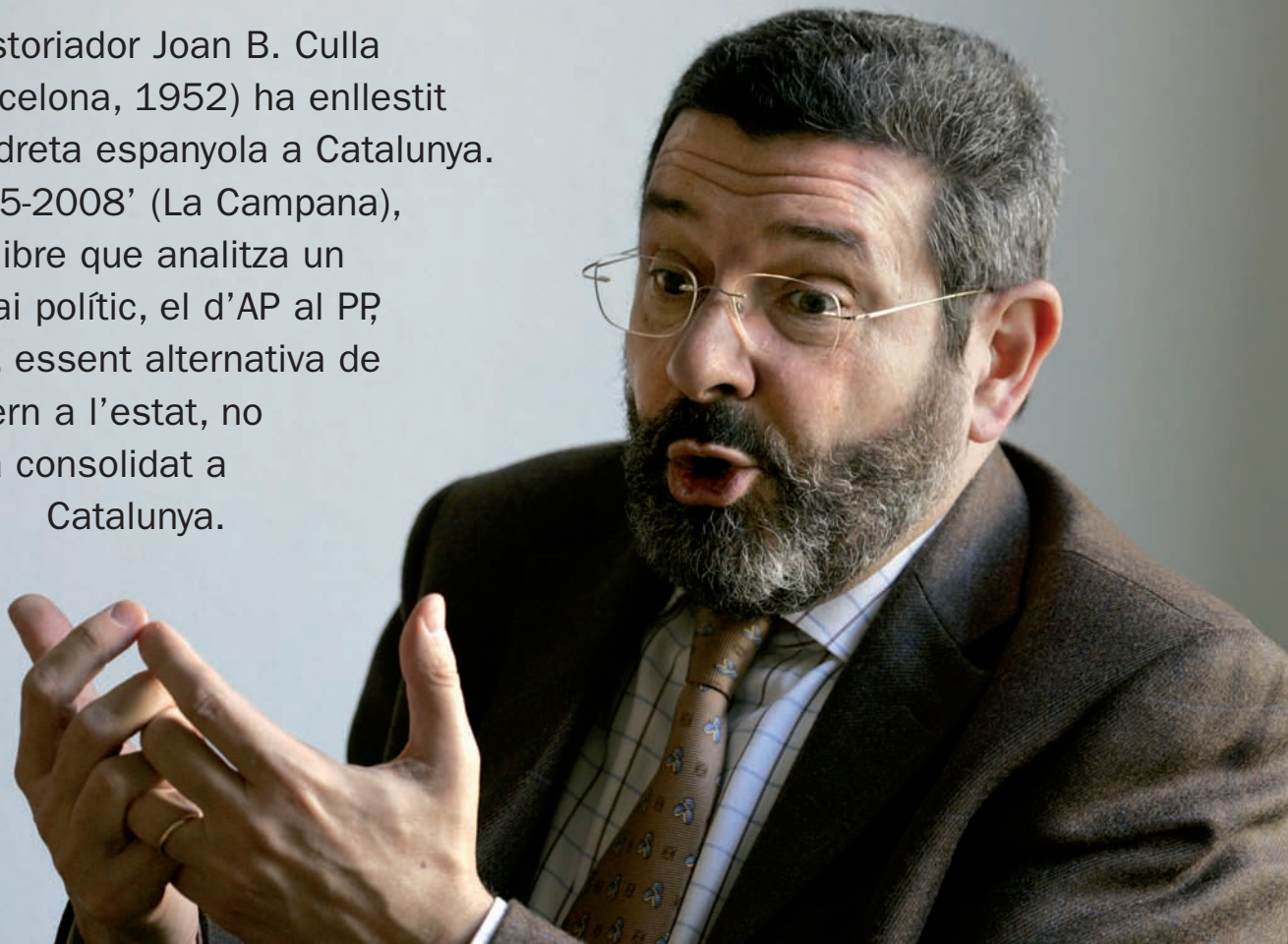

L'historiador Joan B. Culla (Barcelona, 1952) ha enllestit 'La dreta espanyola a Catalunya. 1975-2008' (La Campana), un llibre que analitza un espai polític, el d'AP al PP, que, essent alternativa de govern a l'estat, no s'ha consolidat a Catalunya.

JORDI PLAY

Al PP català hi ha qui ha envejat la relació PSC-PSOE

Analitzeu l'espai electoral d'AP-PP. Segons que sembla, la seva principal lluita a Catalunya ha estat d'intentar no ser una mena d'element aliè.

—Sí, no acaben de superar aquesta mena de barrera que els impedeix de ser concebuts com un partit d'aquí.

—Un partit que a les eleccions autonòmiques i locals fa figa i no esdevé opció de govern, com sí que ho és a l'estat.

—Sí, perquè en aquestes eleccions, ells queden al marge, no són vistos com un partit útil per a resoldre les coses d'aquí, cosa que no els passa a les generals.

—Aquest conflicte és el que ha mar-

cat la història d'aquest espai electoral a Catalunya?

—La qüestió de fons crec que és aquesta. I s'ha anat mantenint aquesta reflexió que sembla que votant el PP no se sigui prou català. Al principi del llibre, recullo diverses cites que van en aquest sentit, de dirigents de diverses èpoques i de moments diferents.

—A aquest vell dilema, s'hi afegeix, dieu, no tenir gaire clar l'adversari directe a Catalunya, CiU o PSC.

—Sí, hi ha hagut moments que han dubtat quin era el seu adversari electoral. En algunes ocasions han pretès suposadament disputar un espai d'una mena de catalanisme de CiU, per molt

aigües que fos. En uns altres moments han competit amb el PSC per disputar-li l'electorat més espanyol.

Tot forma part del mateix problema de fons. El PP és l'únic partit català, amb continuïtat, que no ha aconseguit un grau mínimament creïble d'aclimatació al *biòtop* català.

Hi ha partits d'obediència estrictament catalana, Convergència, Unió i Esquerra Republicana. N'hi ha que primer formen part d'un projecte més d'abast espanyol i que han anat esdevenint també partits d'obediència catalana, el PSUC-ICV. N'hi ha que formen part d'un projecte espanyol, però que han tingut la destresa de saber camuflar aquesta

adscripció i, en tot cas, s'han presentat de portes endins com un projecte genuïnament català. És el cas del PSC. Doncs, bé, el PP no ha aconseguit cap d'aquestes coses.

Al PP català hi ha qui ha envejat la relació entre el PSC i el PSOE. En els moments més dolços de Piqué, això s'arriba a formular així, en boca seva, o en boca d'alguns dels seus col·laboradors.

El PP mai, mai, sota cap dirigent, sota cap tàctica, malgrat *tombs catalanistes*, mai no ha aconseguit aquest mínim d'autonomia de discurs i de gestos, amb un resultat mínimament creïble com a opció catalanista, ni que fos molt *light*.

El PSC, amb més intel·ligència, ha tingut els seus Corbachos i els seus Nadals, ha sabut arregar tota la gamma de tonalitats de la societat catalana. I no els ha anat gens malament en aquests trenta anys. Fins i tot, en gran part, el seu èxit ha estat clau per a les victòries del PSOE a Espanya, com a les últimes eleccions legislatives. El PSC, tot i tenir un projecte espanyol, ha sabut nedar i guardar la roba més bé. El PP, no. Aquesta és la clau de la situació del PP a Catalunya.

—Però en uns altres indrets de l'estat, ho hem vist aquests dies a Galícia, i en menor mesura al País Basc, el PP ha aconseguit ser més rellevant.

—Són casos molt diferents, amb realitats polítiques diferents. El cas del País Basc és complicat. Però precisament el cas de Galícia mostra, no *de iure* però sí *de facto*, durant els quinze anys de regnat de Fraga, que el PP de Galícia es va convertir en un partit similar al PSC respecte del PSOE. Per motius diferents, pel pes de Fraga, perquè va guanyar la Xunta, etc. Fraga va adonar-se que podia consolidar-se com a partit hegemònic en aquella comunitat creant un cert galleguisme molt i molt gestual i tou. A més, la tradició del galleguisme ja és la que és.

El cas basc és diferent. Els orígens són tant difícils o més que a Catalunya, però allà hi ha les dues trinxeres, absolutament enfrontades: els que es diuen *constitucionalistes* i els *nacionalistes*. En el camp *constitucionalista*, s'ha fet fort, especialment quan va governar a Madrid. Al País Basc sempre passa igual: si a Madrid governa el PSOE, puja el PSOE; si hi governa el PP, puja el PP. El vot espanyolista sempre està repartit.

—Tornem al cas del PP a Catalunya.

Dediqueu un espai considerable a Alejo Vidal-Quadras, com una de les peces que ha marcat la història d'aquesta formació a Catalunya. Com l'anàlitzeu, aquest personatge?

—Jo, que el conec de fa molt de temps, he arribat a la conclusió última que Vidal-Quadras és un gran impostor. Tot i que es va construir fa anys la imatge de ser el croat d'una causa, la d'Espanya i la "lucha contra los nacionalismos retrógrados", etc, crec que en veritat no creu gaire en res. En un moment determinat es va sentir atret per la política, pel protagonisme, per la retòrica del poder. I des de llavors ha fet tots els papers que ha considerat oportuns per mantenir-se en aquest àmbit. Recordo la primera aparició pública important d'Alejo, en un congrés *regional* d'Alianza Popular a Barcelona, em sembla que el 87. Defensà una ponència que, venint d'on es venia, intentava imprimir al partit un *tomb catalanista*.

—Això dels tombs ja ve d'ell?

—Sí, sí. Era una ponència que va originar un autèntic malestar entre els delegats del congrés. Proposava de deixar de parlar del franquisme i de cantar-ne les excel·lències, ridiculitzava els sectors, llavors molt majoritaris, que s'oposaven al divorci, a la coeducació... Ell defensava que això els feia semblar ridículs. Fins i tot demanava deixar de parlar de *región* per a referir-se a Catalunya, parlar el català amb normalitat, sense que els agafés urticària... Aquest va ser el seu primer paper, l'any 1987, sota el regnat de Jorge Fernández Díaz.

Però les circumstàncies van canviar al cap de dos o tres anys. Va intuir que podia relegar Jorge. I va començar a tractar Aznar, es va fer molt amic del *clan de Valladolid*... I va arribar a la conclusió que li convenia abraçar l'espanyolisme enèrgic i contundent per acusar Jorge Fernández Díaz de ser un *paniaguado* de CiU. Així va abandonar el discurs que ell mateix havia defensat.

—I es pot dir que es va convertir en el pare ideològic d'aquest neoespanyolisme, que ultrapassa el PP?

—Sí. El 90-91, per obra i gràcia d'Aznar, i contra la resistència aferrissada dels militants catalans —que el consideraven insuportable, cregut, superb—, és col·locat amb calçador a la direcció del PP a Catalunya. Llavors, com a candidat a la presidència del congrés *regional* del par-

tit, fa un discurs moix, prudent. Doncs bé, recordo crits de delegats de comarques insultant-lo i dient-li de tot. Malgrat aquesta tensió, per ordre d'Aznar, aconsegueix el comandament. I és quan decideix jugar la carta de l'espanyolisme. Però com que és molt llest, desenvolupa una variant d'aquest discurs que farà gran fortuna i que fora del PP tindrà gran quantitat d'imitadors i glossadors. És aquesta idea que, davant del nacionalisme català, no cal plantar-hi Don Pelayo i els Reis Catòlics, sinó que cal combatre'l deslegitimant-lo i criminalitzant-lo amb arguments aparentment universalistes. El nacionalisme espanyol, segons aquesta tesi, no existeix. L'únic que hi ha és el català, o el basc. A partir d'aquí el nacionalisme no és horrorós tan sols perquè qüestionari la unitat d'Espanya, sinó perquè rima amb *racisme*, *discriminació*, *xenofòbia*, *neteja ètnica*, etc. Aquesta operació de tafurer, ell va ser el primer a formular-la a l'escena pública.

El mèrit d'ell és que un nacionalisme com el català, que no ha mort ningú, des d'un punt de vista moral, és tant o més immoral que el basc, i intel·lectualment inferior. Ell té un menyspreu classista absolut. Aquest és el seu mèrit.

—I amb aquest discurs, el PP de Catalunya, el 1995, és quan més diputats aconsegueix al Parlament. És l'època de Vidal-Quadras, però negueu que sigui mèrit exclusiu seu.

—Sí. És un mite autoconstruït (en això ell és un mestre). És un mite atribuir el mèrit dels bons resultats del 1995 al seu lideratge i al seu discurs. El mèrit d'aquells resultats són atribuïbles a la conjuntura. Era l'època en què al PSOE hi passava de tot —Roldán, escoltes del CESID, BOE, Creu Roja...— i amb Pujol aguantant el paraigua. La gent n'acaba farta. Si analitzes els resultats, comarca per comarca, hi ha un vot de la Catalunya profunda que opta pel PP per bandejar el PSOE. Per a molta gent, aquelles eleccions catalanes van ser com un assaig general de les eleccions espanyoles del maig del 96. Va ser una bufetada a Felipe González a la cara de Pujol.

Ara, després, ell ha explotat al màxim i meravellosament això que amb el seu discurs el PP va aconseguir els millors resultats. Vejam, Piqué, amb un discurs i una imatge absolutament diferent, en va aconseguir 15, i amb un diferencial de vots petit!

Per tant, l'associació que ell ha fet, segons la qual "canya al nacionalisme, guerra a la llengua, etc, és igual a 17 diputats" no crec que sigui real.

—**Repasant la primera part del llibre, fa l'efecte que aquesta dreta espanyolista de Catalunya ha estat útil per a modernitzar la dreta espanyola. En parlàvem ara a propòsit de Vidal-Quadras, però també hi ha el període de Milian Mestre —la transició i l'evolució de sectors franquistes cap a AP—, tot i que no ha pintat mai res.**

—Crec que Manolo Milian exagera la importància de l'intent inicial de crear un projecte d'un franquisme de centre, centre-esquerra... Durant aquells anys, de l'any 73 al 76, Catalunya, des del punt de vista social, polític i cultural era molt diferent de l'Espanya profunda. Des d'un moviment veïnal potentíssim a l'Assemblea de Catalunya... És lògic que els Milian i companyia, que eren fervents admiradors de Manuel Fraga, tinguessin posicions influïdes per l'ambient català, per tant, molt més avançades que els admiradors de Fraga de fora Catalunya. I, és clar, van intentar empènyer Fraga en aquest sentit... Recordar algunes coses, després de més de trenta anys, fa gràcia i tot. Com fer venir Fraga i muntar-li *tournees* espectaculars, amb reunions amb delegats d'associacions de veïns, amb sindicalistes, etc. Fraga, que té aquest vessant populista, s'ho va deixar fer, cosa que López Rodó no hauria aguantat.

Però més enllà d'això, crec que era molt difícil de fer passar un dels ministres més notoris del franquisme per un líder notori de centre-esquerra! Fraga era el pare de la llei de premsa, que no eliminava la censura, sinó que instaurava l'autocensura i l'"aténgase a las consecuencias". Per tant, jo aigualiria una mica el paper d'aquest sector. I, sobretot, en el moment que Fraga assumeix la cartera de Governació des del desembre del 75 fins al juny del 76, s'acaba del tot aquesta possibilitat de fer aparèixer Fraga com un líder reformista, especialment després dels fets de Vitòria, de Montejurra, etc.

—**L'AP de l'època de López Rodó va combatre electoralment amb UCD, amb qui es disputaven aquesta sortida política del franquisme a la transició.**

—Sí, però va ser una lluita molt poc disputada. En aquella època UCD va muntar les candidatures a Catalunya des del govern civil. Però van tenir molta

JORDI PLAY

Joan B. Culla analitza amb detall l'evolució de la dreta espanyolista al Principat del 1975 ençà.

cautela, conscients que Barcelona no era Albacete. Van plantejar unes candidatures d'escassíssima connotació franquista. El més franquista que hi havia era Carlos Sentís, que Déu n'hi do, però que havia fet grans intents per netejar-se. Però hi havia Don Manuel Jiménez de Parga, que, encara que semblava mentida ara, llavors passava per ser un gran *progre*, o Ramírez Heredia... En canvi, les candidatures d'AP del 77 un 40% les integren càrrecs del franquisme.

I durant tot aquell període, fins el 82, quan UCD es fa l'*harakiri*, AP no fa el salt a Catalunya d'un diputat a vuit. Sense l'esfondrament d'UCD això no hauria passat.

—**També expliqueu que el PP de Catalunya ha estat presoner d'una militància molt reduïda, radicalitzada i molt activa. Això explica què va passar al darrer congrés del PPC?**

—A veure, en part, les militàncies de tots els partits tenen alguna cosa de sectes. Però no és igual una secta de 2.000 membres que una de 40.000. Com menys, més sensació de reducte, de tancament. El PP han estat pocs militants, mancats de poder institucional (que et dona contacte amb la realitat) a Catalunya, i amb una cultura política a contracorrent de la resta, que els fa sentir com els *bons* i *perseguits*. No parlo de tots els militants, sinó d'aquells més actius, els que ensobren, els que no es perden cap reunió, etc...

Aquest nucli al PP, que a més a més s'alimenta dels discursos de mitjans com la COPE, és el que ha acabat segregant el partit. És el que, quan arriba Piqué, per exemple, el percep com un element aliè al partit i com un oportunista. Amb aquesta lògica de secta han acabat segregant el partit i han impedit qualsevol possibilitat d'intent de canvi estratègic.

—**I en aquest context, com hi aterra Alicia Sánchez Camacho?**

—A veure, de fet, també és imposada per Madrid, com tots els líders que ha tingut aquesta formació.

—**Qui precisament vol canviar això, en part, és Montserrat Nebrera, no?**

—Sí, és clar. Però això és picar ferro fred, tot i que hi ha una part de la militància que li dona la raó. De fet, al congrés del juliol passat, vaig assistir a una escena també inaudita. Quan es va posar a parlar Ana Mato, tan tocada i posada ella, es van començar a sentir crits de "¡Vete a Madrid!". Això va escalfar alguns sectors i Nebrera, molt hàbil, ho va saber canalitzar. Però penso que tot plegat era foc d'encenalls. En aquest la militància, a part de les característiques de secta accentuada, és tan educada en obediència —Madrid toca el xiulet i tot-hom es quadra— que és gairebé impossible de pensar que mai hi pugui haver una mena de revolta per a plantar-se. Perquè el seu marc referencial és totalment espanyol. I Sánchez Camacho penso que fou una solució d'emergència, davant d'un Sirera que volia continuar, d'un Alberto que també hi aspirava, i un tercer element en discòrdia, Nebrera, que es va apuntar que es podia unir amb Alberto. Obria la possibilitat que passessin coses que no eren controlades per Madrid. Llavors obliguen Sirera i Alberto a obeir. Van deixar Nebrera per impossible. I Sánchez Camacho, en aquest sentit, té un perfil similar al del Jorge: funcionaris de carrera, que saben què vol dir que hi hagi comandament. A més és dona —a favor per a combatre Nebrera—, ve de Blanes, parla català, però és filla de guàrdia civil... Ara, d'entrada, no és un fitxatge preparat en el temps, sinó precipitat.

Però el problema no és tant qui, sinó si la senyora Sánchez Camacho tindrà més marge per a fer un discurs diferenciat que els seus antecessors. I no hi ha res que faci pensar que sí.

Enric Rimbau